

INCLUZIUNEA ÎN MEDIUL EDUCAȚIONAL – PERCEPȚII ȘI STRATEGII DE INTERVENȚIE

Studiu realizat de către echipa CSES/Consiliere școlară, în colaborare cu profesor-consilieri școlari din unități școlare gimnaziale și liceale în anul școlar 2024-2025

ZILELE CJRAE IAȘI, 6 OCTOMBRIE 2025

ARGUMENT

DIN PERSPECTIVĂ LEGISLATIVĂ

- Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023/Art. 67. Alin. (1) *Statul garantează dreptul la o educație incluzivă de calitate tuturor beneficiarilor primari ai educației, respectând principiul incluziunii.*
-
- Ordinul ME 5701/2024, CJRAE/CMBRAE sunt *instituții de învățământ special integrat, cu personalitate juridică, specializate în oferirea, coordonarea, monitorizarea și evaluarea de servicii educaționale specifice acordate beneficiarilor direcți și indirecti ai educației, pentru a asigura tuturor accesul la o educație de calitate, precum și asistența necesară în acest sens.*
-

DIN PERSPECTIVĂ PRACTICĂ

- Educația incluzivă este o necesitate și în același timp o provocare pentru sistemul românesc de educație.
-
- Abordare integrată a serviciilor psihopedagogice oferite de Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională și noi perspective de dezvoltare instituțională, prin accentul pus pe incluziunea școlară.

INCLUZIUNEA ÎN MEDIUL EDUCAȚIONAL

PARTICIPAREA LA EDUCAȚIA ȘCOLARĂ A TUTUROR COPIILOR ȘI TINERILOR,
CONFORM CONCEPTULUI „ȘCOALĂ PENTRU TOȚI”

**POLITICILE
EDUCAȚIONALE**

**CULTURA
ȘCOLII**

**PRACTICILE
EDUCAȚIONALE**

Indexul incluziunii școlare. Promovarea educării și a participării tuturor copiilor la învățământul de masă, realizat prin intermediul programului INCLUES, cu finanțarea europeană LONARDO a Comisiei Europene

DIMENSIUNILE STUDIULUI

Promovarea participării pentru toți

1

**Promovarea atitudinilor și comportamentelor
nondiscriminatorii în școală**

2

**Promovarea interacțiunilor non-violente și
soluționarea pașnică a conflictelor**

3

Studiul își propune să identifice elementele de cultură organizațională specifice incluziunii și să ofere repere pentru strategii care orientează comunitatea școlară spre dezvoltarea incluziunii reale, de calitate.

DESIGNUL CERCETĂRII

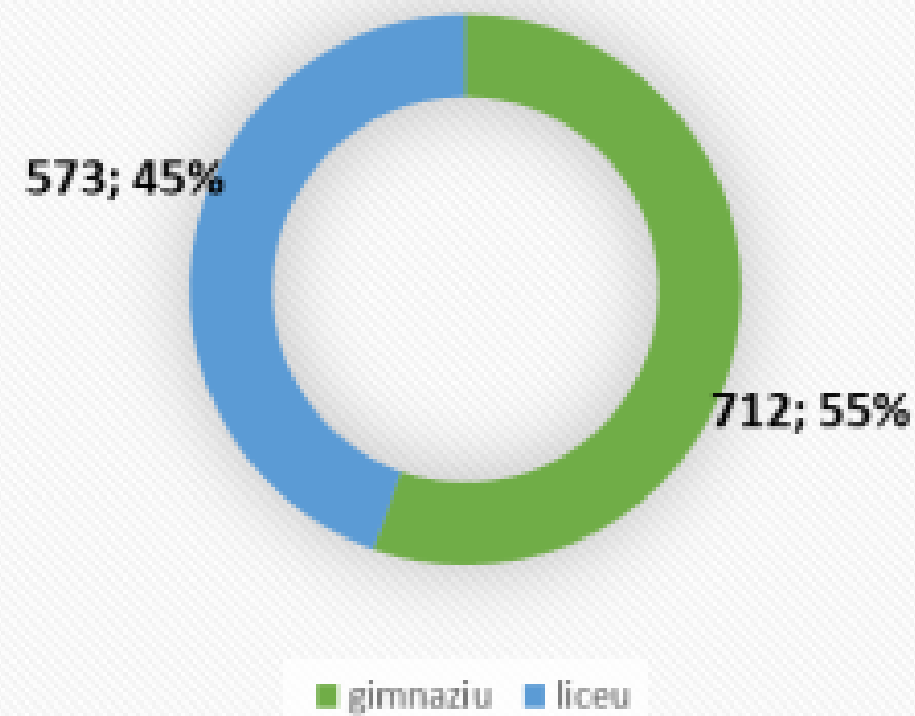
DOCUMENTAREA ANCHETA PE BAZĂ DE CHESTIONAR

1285 ELEVI

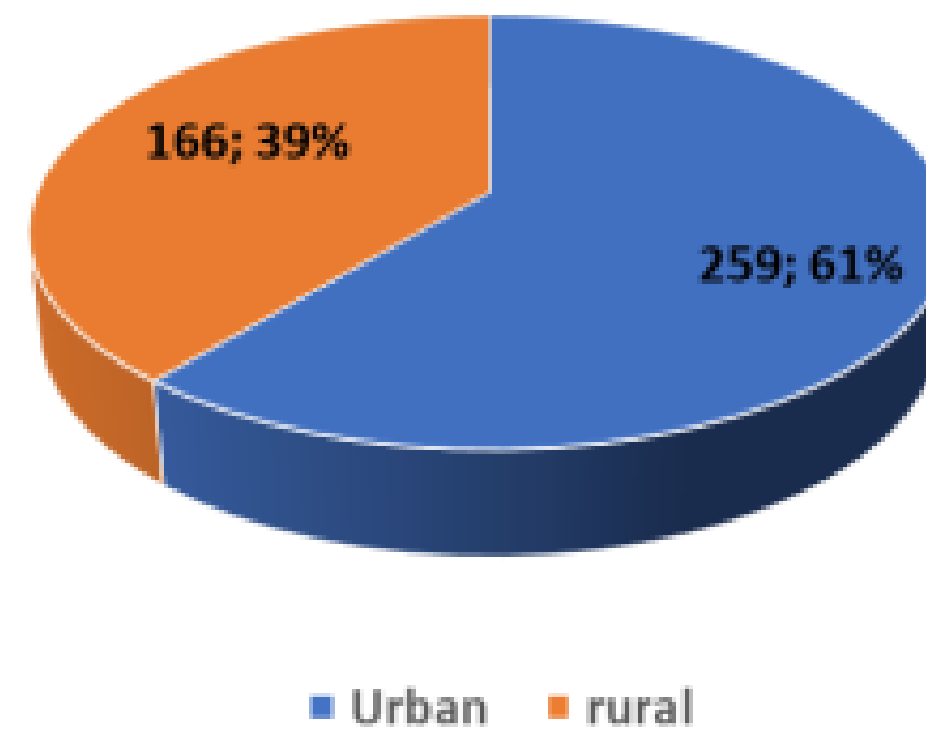
425 PĂRINȚI

204 CADRE DIDACTICE

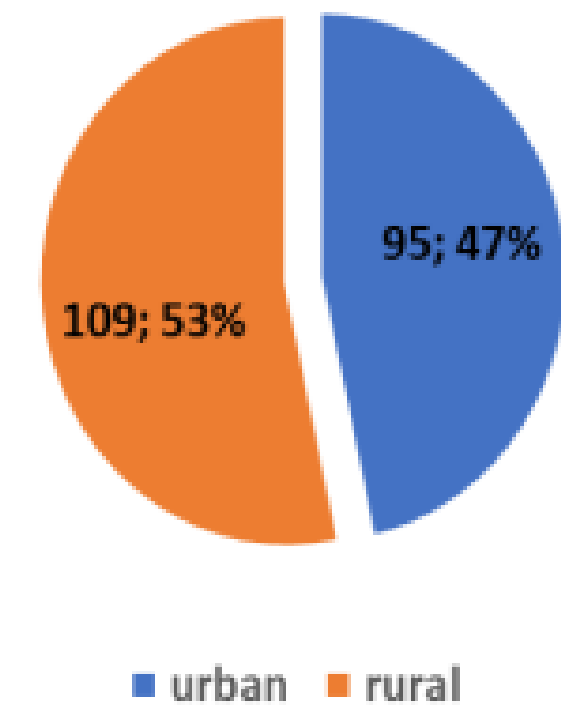
Nivel de învățământ

Mediul unității școlare în care învață copilul

Școala în care este încadrat profesorul

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

Aspecte evaluate:

- posibilitatea elevilor de a adresa întrebări și de a primi sprijin la clasă
 - disponibilitatea profesorilor de a oferi clarificări elevilor care solicită informații suplimentare
- adaptarea sarcinilor de lucru la potențialul elevului
- calitatea relațiilor dintre elevi
- diversitatea ca resursă pentru învățare (nu ca problemă)
- deschiderea școlii față de opinii diferite și acceptarea greșelilor

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI” FACILITAREA IMPLICĂRII ELEVILOR ÎN PROCESUL DE ÎNVĂȚARE

- Dialogul elev-profesor
- Sprijinul oferit elevilor
- Claritatea predării
- Cultivarea unei atmosfere de încredere în clasă

ELEVI

- favoritismul
- comunicarea autoritară sau rece a unor profesori
- supraîncărcarea academică

PĂRINȚI

- favoritismul
- comunicarea autoritară sau rece a unor profesori
- supraîncărcarea academică

PROFESORI

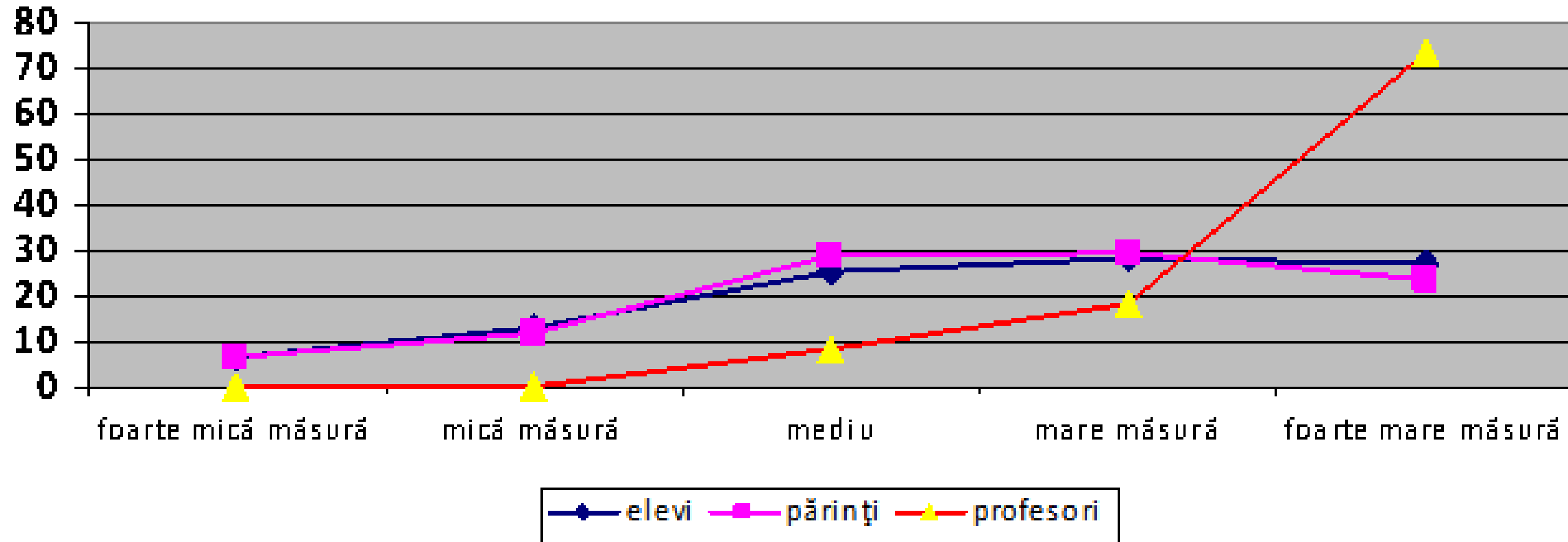
- supraestimează nivelul participării și satisfacției elevilor
- nu susțin favoritismul

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

Analiză comparativă între eșantioane

1

1.1.(4) Profesorii au răbdare să asculte întrebările elevilor care nu înțeleg lecția

**frustrare, demotivare și
retragere din partea
elevilor**

**atașamentul față de
învățare;**

Participarea școlară ca factor de incluziune

**favoritismul perceput și
comportamentele rigide ale
profesorilor**

**comunicarea deschisă cu profesorii
(percepția elevilor că întrebările lor sunt
binevenite), sprijinul primit în învățare**

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI” EVALUAREA SISTEMULUI DE RELAȚII DIN ȘCOALĂ

- climat relațional preponderent pozitiv în școală
- capital social valoros – un spirit colegial și valori pozitive împărtășite

ELEVI

comportamente agresive între copii (bullying), situații de excluziune

PĂRINȚI

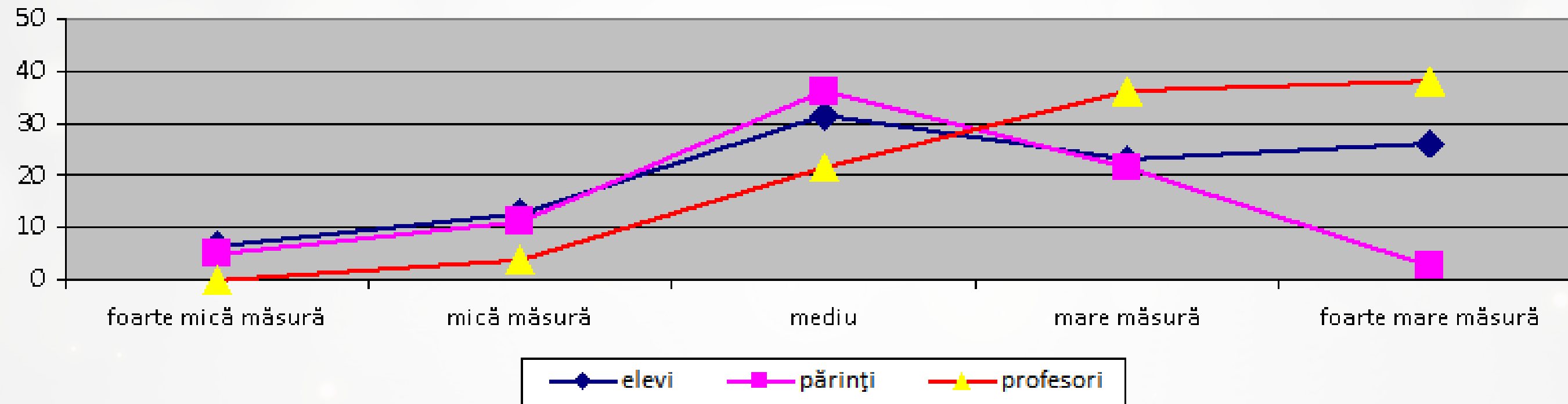
comportamente agresive între copii (bullying), teribilism

PROFESORI

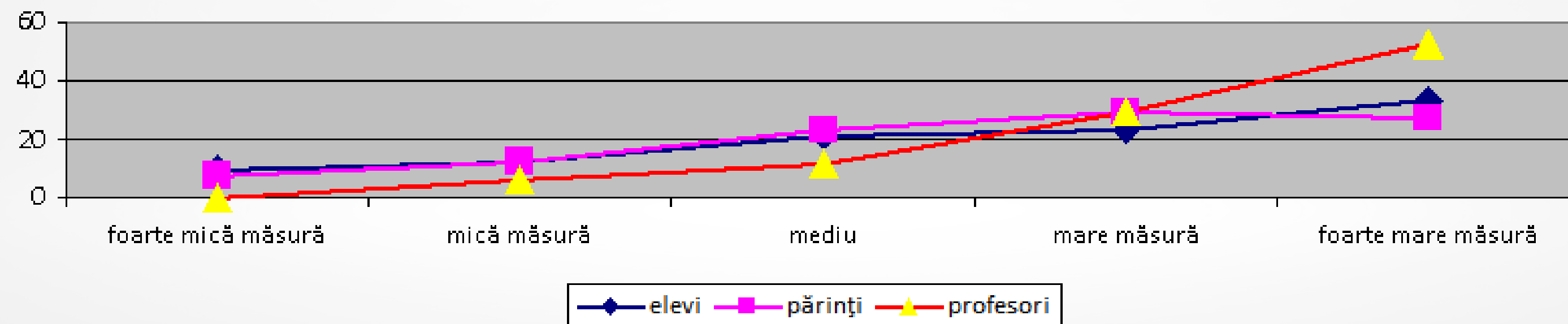
- tablou idealizat al relațiilor, centrarea pe curriculum și rezultate școlare

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

1.2.(1) Elevii își fac prieteni în școală

1.2.(15) În clasă, elevii sunt respectați indiferent de hainele cu care sunt îmbrăcați

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

De ce nu le place elevilor să petreacă timp împreună la școală?

ELEVI

Comportamente de excludere socială, lipsă de empatie, agresivitate, bullying

PĂRINȚI

Climat relațional dificil, caracterizat prin zgomot, agresivitate, respingere și limbaj inadecvat

PROFESORI

Programul supraîncărcat al elevilor, oboseala acestora, lipsa de motivație și implicare socială a unor elevi, conflictele interpersonale

Diferența de perspectivă: elevii și părinții indică direct comportamentele negative din rândul copiilor (indisciplină, agresivitate, excludere), în timp ce profesorii atribuie în principal lipsa coeziunii unor factori instituționali (orar încărcat, stres academic) sau preferințelor individuale ale elevilor (autoizolarea, lipsa motivației școlare, apatia).

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

Diversitatea ca resursă pentru învățare, nu ca problemă

- *Îmi exprim la ora punctul de vedere chiar dacă este diferit.*
- *În clasa mea, elevii recunosc când fac o greșeală.*
- *Profesorii recunosc când fac o greșeală.*
- *În clasa mea, sunt respectat pentru ceea ce fac.*

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

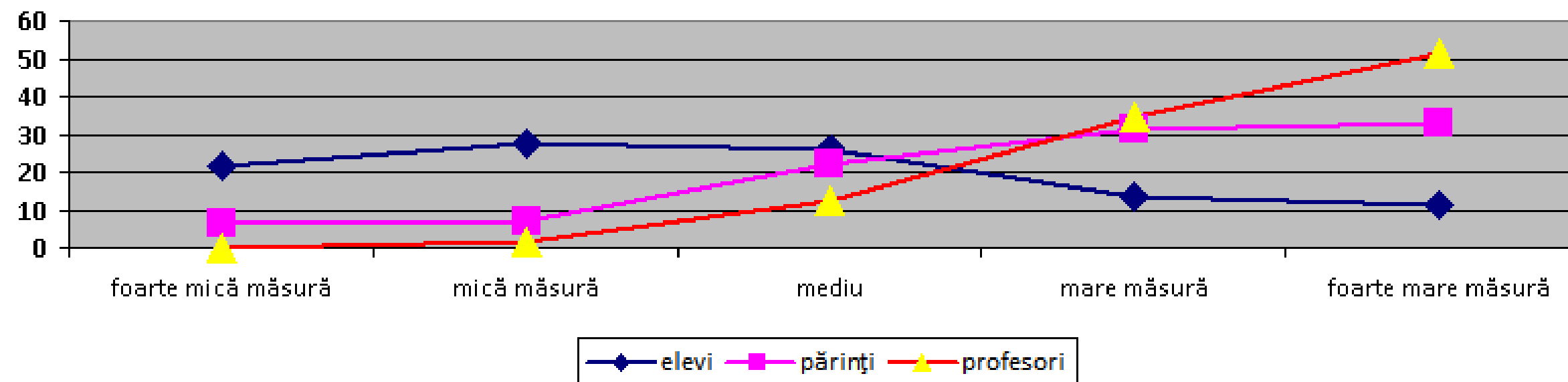
Diversitatea ca resursă pentru învățare, nu ca problemă

PROFESORII AU CONVINGEREA CĂ PROMOVEAZĂ
UN MEDIU AL RESPECTULUI ȘI AL CURAJULUI DE A
GREȘI

O TREIME DINTRE ELEVI NU AU CURAJUL EXPRIMĂRII
UNEI OPINII NEPOPULARE

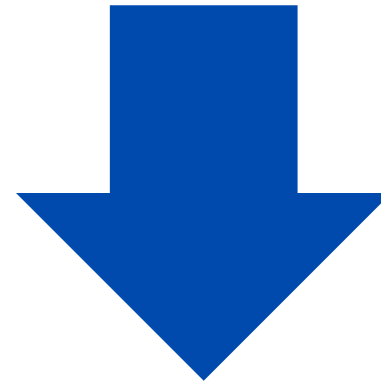
JUMĂTATE DINTRE ELEVI EVITĂ SĂ RECUNOASCĂ
ATUNCI CÂND GREȘESC

1.3.(12) Elevii sunt încurajați să-și recunoască propriile greșeli

DIMENSIUNEA I „PROMOVAREA PARTICIPĂRII PENTRU TOȚI”

Concluzie generală: în școli există climat educațional incluziv, cu diferențe de percepție semnificative care indică domenii ce necesită atenție și îmbunătățire

Programe, proiecte, strategii de intervenție la nivel instituțional, cu efecte asupra climatului educațional

DIMENSIUNEA II „PROMOVAREA ATITUDINILOR ȘI COMPORTAMENTELOR NONDISCRIMINATORII ÎN ȘCOALĂ”

Aspecte evaluate:

- exprimarea individualității fiecărui elev, fără teama de a fi judecat
- calitatea limbajului și a comunicării între elevi și profesori (absența insultelor, a remarcilor rasiste/sexiste sau a poreclelor jignitoare)
- corectitudinea tratamentului acordat tuturor elevilor indiferent de caracteristicile lor personale (etnie, gen, dizabilitate, statut socio-economic)
- modul în care școala reacționează atunci când apar situații de discriminare în comunitatea educațională

DIMENSIUNEA II „PROMOVAREA ATITUDINILOR ȘI COMPORTAMENTELOR NONDISCRIMINATORII ÎN ȘCOALĂ”

- *La școală toți elevii sunt respectați așa cum sunt ei.*
- *În clasa mea, profesorii sunt interesați să îmi asculte ideile.*
- *În clasa mea, elevii sunt interesați să își asculte reciproc ideile.*
- *La școală nu contează ce etnie sau religie ai.*
- *În școala mea, elevii ce au dificultăți (materiale, financiare) sunt respectați.*
- *În școala mea, elevii ce au dizabilități sunt respectați.*
- *În clasa mea, profesorii se poartă corect cu noi.*

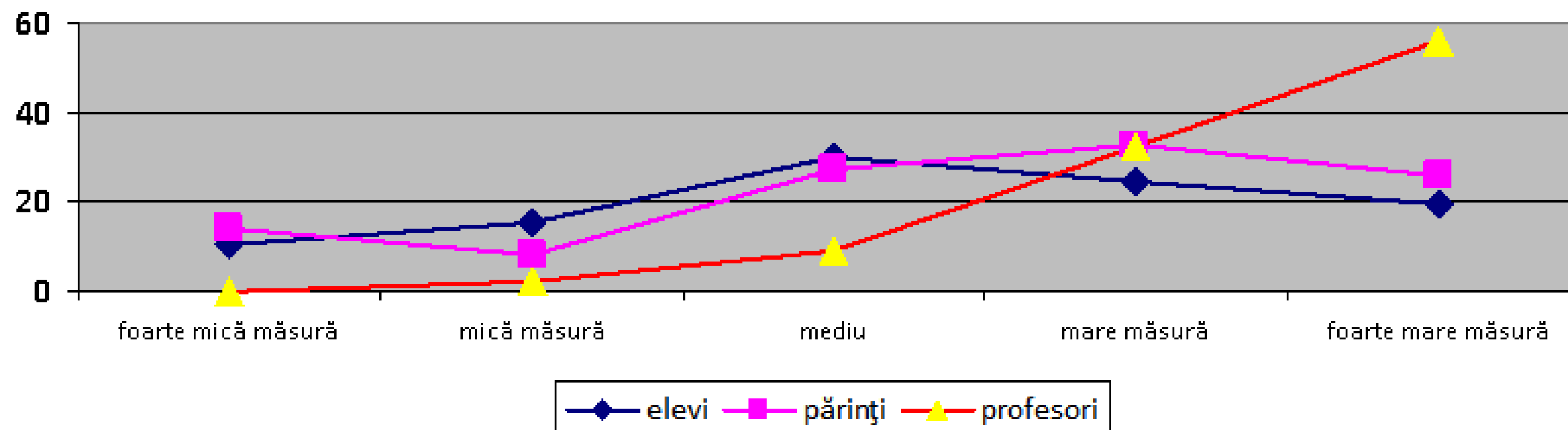
DIMENSIUNEA II „PROMOVAREA ATITUDINILOR ȘI COMPORTAMENTELOR NONDISCRIMINATORII ÎN ȘCOALĂ”

Existența unui mediu echitabil și respectuos: Elevii, părinții și profesorii recunosc absența oricărei discriminări instituționalizate și susțin existența unui climat general de respect.

- Elevii se simt acceptați
- Comportamentul profesorilor este perceput ca fiind corect și politicos
- Există reguli clare împotriva comportamentelor discriminatorii la care majoritatea actorilor aderă

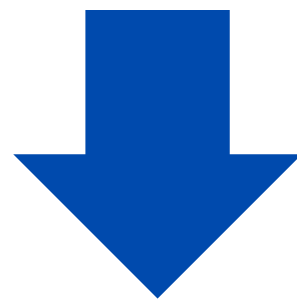
Diferențe de percepție:

2.1.(4) Fiecare elev este respectat pentru ceea ce este în cadrul școlii

DISCREPANȚELE DE PERCEPȚIE – UN RISC PENTRU COEZIUNEA COMUNITĂȚII ȘCOLARE

- Reacția profesorilor la situațiile de nedreptate este percepută de elevi ca inconsecventă și insuficientă (Tolerarea incidentelor de limbaj și bullying între elevi)

Pasivitatea instituțională – risc de pierdere a încrederii în autoritate

POSIBILE EXPLICAȚII ALE DIFERENȚELOR DE PERCEPȚIE:

- Perspectiva experiențială directă vs. perspectiva de ansamblu
- Efectul de apărare instituțională și dezirabilitate socială
- Diferențe de roluri și așteptări
- Gradul de informare și vizibilitate a problemelor
- Diferențe generaționale și de sensibilizare

SUGESTII DE INTERVENȚIE PENTRU DEZVOLTAREA UNUI CLIMAT ȘCOLAR INCLUZIV

- **Organizarea periodică a unor forumuri de feedback** (în ore de dirigenție sau sesiuni special dedicate) în care elevii să poată exprima, anonim sau deschis, opinii despre experiența lor la ore, despre relația cu profesorii și cu colegii; Gestionarea democratică a clasei, prin implicarea elevilor în stabilirea unor reguli de comun acord sau în soluționarea problemelor de grup; Criterii de evaluare și de sancționare transparente, cunoscute de toți elevii; Protocol clar de intervenție atunci când un elev semnalează o nedreptate
- **Adaptarea strategiilor didactice la nevoile diverse ale elevilor** – folosind metode active, în care fiecare elev are un rol și o voce
- **Echilibrarea încărcăturii școlare și creșterea suportului academic diferențiat**
- **Cultivarea unei culturi a acceptării greșelilor ca parte a învățării**
- **Programe de consiliere în vederea dezvoltării empatiei, toleranței și a relațiilor pozitive între elevi;** Dezvoltarea unui sistem de peer-support (sprijin între colegi);
- **Sesiuni de formare continuă pentru profesori**, centrate pe teme precum managementul diversității în clasă, comunicare empatică, prevenirea și intervenția în cazuri de bullying și pedagogie centrată pe elev;
- Implicarea părinților în activități școlare pro-incluziune

**„DIVERSITATEA NU ESTE O PROBLEMĂ DE REZOLVAT,
CI O BOGĂȚIE DE DESCOPERIT. (JULIA MIDD)**

ECHIPA DE PROIECT

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR:

Anca HARDULEA

Ana - Camelia TAMAȘ

Alina - Elena VASILESCU

Doru - Valentin VLASOV

Cornel CELMARE

CULEGEREA DATELOR:

Andreea Abaza

Carmen Mariana Achirei

Elena Adumitroaie

Corina Roxana Bârlădeanu

Teodora Bosânceanu

Nicoleta Bujoreanu

Cristina Dorcu

Irina Dughiri

Andreea Cornelia Dulcianu

Petruța Enache

Ramona Elena Fordea

Maria Laura Horeanu

CULEGEREA DATELOR:

Alexandra Măriuță

Geta Mătășaru

Geanina Elena Merticaru

Simona Moraru

Raluca Pomohaci

Andreea Poleac

Elena Potur

Iuliana Petrov

Roxana Roșu

Claudia Rusu

Nicoleta Tamaș

Elena Isabela Tiba

Cristina Emanuela Vameșu

MUŦUMIM!

